

Ministra Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

PATRONAT HONOROWY

Wydział Dziennikarstwa
Informacji i Bibliologii
Uniwersytet Warszawski

Ogólnopolska Konferencja Popularno-Naukowa

Bezpieczeństwo i higiena pracy w regulacjach prawnych i w praktyce

Warszawa, dn. 7 października 2024 r.

Dr Bohdan Michalski

Tekst na konferencję “Bezpieczeństwo i higiena pacy w regulacjach prawnych i w praktyce”

Inżynier budowy - stanowisko pracy czy samodzielna funkcja w budownictwie

Podczas prowadzonych robot budowlanych w budynku wielofunkcyjnym przyszłej Galerii Młociny doszło do wypadku w trakcie próby uszczelnienia szalunku w stropie. Na skutek przewrócenia się rusztowania i upadku z wysokości 6 metrów poszkodowany pracownik doznał poważnych obrażeń. Dwaj pracownicy wykonujący te prace już po godzinach pracy zostali przez kierownika robot wywołani z szatni aby w trybie awaryjnym załatać od spodu nieszczelność szalunku przez którą przeciekał beton z zalewanego w tym czasie stopu.

Pracownicy sprowadzili znajdujące się w pobliżu bezpieczne przejezdne rusztowanie systemowe, przystawili je do słupa. Poszkodowany pracownik wspiął się na górę rusztowania z kawałkiem sklejki a drugi pracownik pozostając na ziemi utrzymywał w odpowiedniej pozycji podtrzymujący stempel. aby przymocować łąkę do jego stopy.

W wyniku zbyt gwałtownego odchylenia się nastąpiło przewrócenie się rusztowania razem ze znajdującym się na nim pracownikiem.

Jako przyczynę wypadku podano wykorzystanie niesprawnego rusztowania odstawionego do naprawy.

Na terenie bazy sprzętowej doszło do wypadku w trakcie operacji wzdłużnego cięcia drewnianej deski na pile tarczowej w następstwie którego poszkodowany pracownik doznał okaleczenia dłoni.

Pracownik zatrudniony na stanowisku brukarza ze względu na sezonowy charakter robot brukarskich w okresach jesienno - zimowych był zatrudniany przy pracach remontowych. W pracach tych sporadycznie korzystał z porzuconej piły tarczowej której użytkowanie stwarzało bezpośrednie zagrożenie dla obsługującego pracownika.

Brak nadzoru spowodował że uszkodzony pracownik mógł samowolnie uruchomić niesprawną piłę tarczową która wycofane z użytkowania powinna być zabezpieczona w sposób uniemożliwiający ich uruchomienie.

Obie opisane sytuacje łączy ta sama przyczyna, nieporządek na terenie budowy, porzucanie materiałów i maszyn bez opieki. Zagrożenie któremu nie można przeciwdziałać i zapobiegać ale jedynie przeciwdziałać przez zwalczanie ich narastania tak jak zagrożeniom bezpośrednio związanym z obsługą maszyn, przebywaniem na wysokości na rusztowaniach, dachach, drabinach i w głębokich wykopach gdzie skuteczne jest zastosowanie środków organizacyjno-technicznych i sprawowanie nadzoru dla ochrony pracowników przed wypadkami przy pracy.

Wedle refleksji Gombrowicza, jego spekulatywnego i abstrakcyjnego widzenia świata i człowieka chaos rzeczywistości jest nieusuwalnie wbudowany w porządek świata i na każdym kroku zakłóca rozumny ład. Powoduje zagracaanie mieszkań, wysiewanie się chwastów, zaśmiecanie terenu.

Zgodnie z Art. 22 ustawy prawo budowlane do podstawowych zadań kierownika budowy należy trzynaście podstawowych obowiązków i odpowiedzialności należą zapewnienie bezpieczeństwa wykonywania robót budowlanych, organizacji ich przebiegu, zabezpieczenia terenu budowy, prowadzeniu dokumentacji budowy, przygotowywania odbiorów z których nie łatwo się

wywiązać.

Postęp w budownictwie komplikuje dodatkowo obowiązki ustawowej funkcji kierownika budowy. Dlatego wiele firm budowlanych ustanawia w jego gestii stanowisko pracy inżyniera budowy. Pełnienie samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie przez inżyniera budowy pozwoliło by odciążyć kierownika budowy od części obowiązków ujętych ustawą prawo budowlane takich jak wstrzymanie robót budowlanych w przypadku stwierdzenia zagrożenia dla życia lub zdrowia, realizacji zaleceń wpisanych do dziennika budowy, sprawdzenia wykonania robót ulegających zakryciu bądź zanikających.

. Na rynku pracy pojawia się wiele ofert zatrudnienia na stanowisku pracy inżyniera budowy. Z perspektywy absolwenta uczelni wydaje się być to świetna perspektywa na przyszłość. Funkcja inżyniera budowy otwiera szerokie możliwości doskonalenia na placu budowy czy w biurze projektowym zdobytych na studiach zawodowych kwalifikacji w trakcie projektowania i realizacji obiektów budowlanych.

Aby móc w przyszłości samodzielnie pracować na budowie lub w biurze projektowym należy wykazać się posiadaniem uprawnień budowlanych. Aby przystąpić do egzaminu na uprawnienia budowlane do projektowania niezbędne jest odbycie dwuletniej praktyki w biurze projektowym a dla pełnienia samodzielnej funkcji na budowie rocznej praktyki. Praca na stanowisku pracy inżyniera budowy stanowi taką praktykę.

Wymagania przy zatrudnianiu osób na stanowisko inżyniera budowy oraz obowiązki inżyniera budowy stawiane przez firmy budowlane są bardzo różne. W związku z różnorodnością prac jakie są przypisywane do tego stanowiska pracy musi przejawiać samodzielność w działaniu.

Do obowiązków inżyniera budowy w większości należą czynności typowo techniczne i biurowe takie jak sprawdzenie kompletności dokumentacji technicznej, przygotowywanie dokumentacji powykonawczej, sporządzanie obmiarów i przedmiarów robót, archiwizacja dokumentacji budowy i dokumentacji rozliczeniowej i materiałowej. Ponadto współudział w tworzeniu i analizie harmonogramu robót, rozliczanie wykonawców, monitorowanie dostaw materiałów i sprzętu, raportowanie o postępie prac.

W wielu firmach zostają wpisane w zakres obowiązków inżyniera budowy również czynności przypisane kierownikowi budowy takie jak udział w przygotowaniu organizacja budowy, pilnowanie terminowości wykonywanych prac zgodnie z narzuconym harmonogramem, udział w organizowaniu i nadzorowaniu prac podwykonawców, sprawdzanie protokołów odbioru rusztowań i innych tymczasowych konstrukcji, częściowe odbiory robót. Również przypisywane go tego stanowiska są czynności kierownika robót takie jak nadzór nad pracami wykonywanymi na budowie pod jego nieobecność lub w jego imieniu zarządzanie pracą brygad roboczych. A także czynności przypisane inspektorowi budowy takie jak nadzór nad prawidłową realizacją robót konstrukcyjno – żelbetowych ulegających zakryciu.

Usytuowanie stanowiska pracy inżyniera budowy w strukturze organizacyjnej przedsiębiorstwa budowlanego jest różne, bezpośrednio podległe inwestorowi, kierownikowi budowy a niekiedy kierownikowi robot. Rozmyty zakres obowiązków powoduje rozmydlenie odpowiedzialności za wykonywanie obowiązków z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy.

Stan ten jest to chętnie wykorzystywane przez pracodawcę do obciążenia inżyniera budowy winą za

występujące zaniedbania w postępowaniu powypadkowym kiedy inżynier budowy staje się kozłem ofiarnym w postępowaniu sądowym odpowiadając za dopuszczenie do wypadku przy pracy.

Formalnie zatrudniony na stanowisku pracy inżynier budowy w firmie Meliorex został obciążony odpowiedzialnością kierownika budowy z a brak sprawowania nadzoru nad wykonywanymi robót budowlanych w głębokim wykopie wąsko przestrzennym i niezwłocznego wstrzymania prac w sytuacji bezpośredniego zagrożenia zgodnie z przepisami obowiązujące osoby pełniące samodzielne funkcje w budownictwie.

Tylko dzięki szybkiej akcji ratunkowej podjętej przez pracowników obecnych w miejscu zdarzenia poszkodowany pracownik został odkopany i na polecenie przywołanego inżyniera budowy ułożony na opuszczonej w tym celu łyżce koparki celem wydobywania go z wykopu co spowodowało dodatkowe urazu układu kostnego.

Przy usuwaniu szalunków nadbudowy na zwieńczeniu budynku na budowie osiedla domów wielorodzinnych w wyniku upadku z drabiny ustawionej we wnętrzu budynku uległ wypadkowi pracownik doznając licznych urazów ciała.

Wykonywane roboty nadzorował inżynier budowy.

Drabina była przystawiona na podejście klatki schodowej tak niefortunnie że poszkodowany pracownika osuwając się z drabiny przebił się przez deski wygradzenia i osunął się dalej po betonowych schodach na parter budynku doznając wtórnych urazów. Oskarżony inżynier budowy organizował i nadzorował roboty na polecenie kierownika robot który w momencie wypadku był na budowie nieobecny.

Zatrudniony na okres próbny inżynier budowy sam uległ wypadkowi na budowie budynku wielofunkcyjnego i w następstwie doznanych urazów po kilku dniach zmarł.

Nowoprzyjęty do pracy na stanowisko inżynier budowy otrzymał zadanie codziennych kontroli na budowie. W celu dokonania kontroli mocowania płyt szalunkowych nieopatrznie nastąpił na płytę która ustąpiła w wyniku czego spadł z wysokości ok. 4 m. W trakcie postępowania powypadkowego uznano że poszkodowany inżynier budowy sam przyczynił się do wypadku nie dopełniając wcześniej skutecznego nadzoru nad robotami przy montowaniu płyt.

Przykładowo Firma Fm Construction – generalnym wykonawcy projektów deweloperskich Fm Real Estate poszukuje osoby na stanowisko Inżynier Budowy jako pomoc kierownikowi budowy o zakresie obowiązków: obiór prac budowlanych, wykonywanie przedmiarów i obmiarów, rozliczanie wykonawców, przygotowanie dokumentacji powykonawczej. Dla absolwenta wydziału budownictwa zatrudnienie na stanowisku pracy inżyniera budowy jest atrakcyjne, pozwala na odbycie praktyki koniecznej dla uzyskania uprawnień budowlanych. Do czasu zdobycia uprawnień może wykonywać czynności typowo techniczne i biurowe takie jak sprawdzenie kompletności dokumentacji technicznej, przygotowywanie dokumentacji powykonawczej, sporządzanie obmiarów i przedmiarów robót, , monitorowanie dostaw materiałów i sprzętu, raportowanie o postępie prac, archiwizacja dokumentacji budowy a ponadto uczestniczyć w tworzeniu harmonogramu robót i rozliczaniu wykonawców.

Niestety w wielu firmach zostają wpisane w zakres obowiązków inżyniera budowy również czynności przypisane kierownikowi budowy takie jak udział w przygotowaniu organizacja budowy, pilnowanie terminowości wykonywanych prac zgodnie z narzuconym harmonogramem, udział w organizowaniu i nadzorowaniu prac podwykonawców, sprawdzanie protokołów odbioru

rusztowań i innych tymczasowych konstrukcji, częściowe odbiory robót. Również przypisywane są do tego stanowiska czynności kierownika robót takie jak nadzór nad pracami wykonywanymi na budowie pod jego nieobecność lub w jego imieniu zarządzanie pracą brygad roboczych. A nawet czynności przypisane inspektorowi budowy takie jak nadzór nad prawidłową realizacją robót konstrukcyjno – żelbetowych ulegających zakryciu.

Jeśli nawet pracownik na stanowisku inżynier budowy prowadzi skuteczne inspekcje i zauważone nieprawidłowość związaną z bezpieczeństwem i przekazuje bezpośrednio do kierownika budowy kierownik budowy tonie w dokumentach i nie nadąża z reagowaniem na wszystkie zgłoszenia, zaangażować się osobiście, część delegować pracownikom.

Ocena się w robotach kubaturowych powstaje do 50 zgłoszeń miesięcznie, w robotach infrastrukturalnych do 200 zgłoszeń miesięcznie. Tylko niewielka ich część zostaje wpisana do dziennika budowy.

Obecnie rząd składa się z dwudziestu siedmiu ministerstw i łącznie z Radą ministrów In corpore łącznie stanowi 28 podmiotów upoważnionych przez Kodeks Pracy do wydawania rozporządzeń z zakresu technicznego bezpieczeństwa pracy regulujących obowiązki uczestników procesu pracy rozporządzeń w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przez ministrów w dziedzinach ich aktualnych kompetencji.

Ścisłe przestrzeganie wszystkich postanowień wydawanych rozporządzeń natrafia na trudności nie tylko z powodu olbrzymiej ilości publikowanych aktów i bezmiernego zakresu regulowanych zagadnień ale także z przyjętych tam rozwiązań a mianowicie:

1. Publikowane rozporządzenia nie podlegają obowiązkowi niezależnego od twórcy je ministerstwa wewnętrznego sprawdzenia zgodności z ustawami na podstawie których zostają wydane. Zadanie to powinno być powierzone specjalnie powołanemu organowi. Usytuowanie Państwowej Inspekcji Pracy jako organu Sejmu RP wskazuje na możliwość rozszerzenia jej uprawnień o takie zadanie

2. Konsekwentnie w ramach ministerstw powinny zostać wydzielone jednostki organizacyjne dla sprawdzania zgodności wewnątrzzakładowych opracowywanych we własnym zakresie bądź przejmowanych od międzynarodowych korporacji obowiązujących regulacji i regulaminów. Z kolei pracodawca powinien mieć obowiązek sprawdzania zgodności wydawanych instrukcji bezpieczeństwa pracy z powyższymi zweryfikowanymi regulacjami.

3. Rozporządzenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy obejmują bardzo obszerną tematykę. Dla zwiększenia przejrzystości warto by ująć je wyodrębnione grupy zagadnień, wydzielić rozporządzenia dotyczące stricte bezpieczeństwa procesów pracy a przepisy dotyczące wymaganych warunków technicznych, przepisy dotyczące higieny pracy itp. ująć w innych odrębnych grupach regulacji prawnych.

4. Wydawane rozporządzenia powinny zawierać wyłącznie przepisy bezpieczeństwa pracy które pracodawca i osoba kierująca robotami jest obowiązana bezwzględnie przestrzegać. Zalecenie rozpoczynające się od słowa "powinien" winny stanowić treść wytycznych opracowanych w nawiązaniu do utartych zasad bezpieczeństwa pracy i zaleceń wynikających z osiągnięć nauki.

5. W wydawanych rozporządzeniach powinien być obligatoryjnie zamieszczany wyodrębniony rozdział zawierający uregulowania obowiązujące przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych albo kategoryczne stwierdzenie że takowe nie występują. Nałożenie na pracodawcę obowiązku samodzielnego ustalania które prace uznaje za szczególnie niebezpieczne zawarte w Ogólnych przepisach bezpieczeństwa pracy należy uznać za niewystarczające ze względu na rangę tej problematyki.

6. Forma rozporządzeń powinna być ujednolicona, treść ujęta w ustalonych rozdziałach takich jak przygotowanie robot, instruowanie pracownika, bezpieczeństwo w procesie pracy, postępowanie w sytuacjach nietypowych i wypadkowych itp. Przykładem może być informacja obowiązkowo załączana do udostępnianych pacjentom leków zawarta w układzie znormalizowanych rozdziałów.

7. Obowiązek bezpośredniego nadzoru i zapewnienia bezpiecznego wykonywania robót przez podległych pracowników pierwotnie był nałożony na brygadzystę, osobę zatrudnioną na najniższym stanowisku w strukturze organizacyjnej. Rozwiązanie to okazało się w praktyce mało skuteczne ponieważ przy swoich ograniczonych kwalifikacjach brygadzista nie był w stanie podołać tym obowiązkom i ustawodawca aktualnie nałożył je na mistrzów, o szczebel wyżej.

Zatrudnienie w znakomitej większości przedsiębiorstw w Polsce nie przekracza dziesięciu osób co odpowiada liczności roboczej brygady w dużym przedsiębiorstwie a tym samym pozycja pracodawcy odpowiada pozycji brygadzisty. Dla zapewnienia skuteczniejszego przestrzegania przepisów

bezpieczeństwa i higieny pracy pracodawca taki powinien legitymować się uprawnieniami mistrzowskimi lub równorzędnymi.

Panujący obecnie w kraju sprzyjający klimat dla porządkowania rozwiązań prawnych powinien na nowo ożywić toczoną od lat dyskusję na poruszone tematy aby zakończyć ją konkretnymi propozycjami zmian.

Warszawa, dn 7 października 2024 roku